

Q U A D E R N S
FUNDACIÓ JOAN MARAGALL

Sobre el “Cant espiritual”

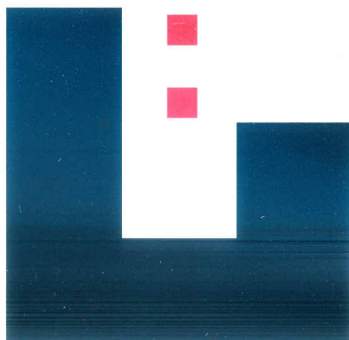
d’Ausiàs March

MODEST PRATS

(41)

1998

Q U A D E R N S
FUNDACIÓ JOAN MARAGALL

Sobre el “Cant espiritual”

d'Ausiàs March

MODEST PRATS

FUNDACIÓ JOAN MARAGALL
CRISTIANISME I CULTURA
C/ València, 244, 2n.
08007 BARCELONA

Editorial Claret

Modest Prats (Castelló d'Empúries, 1936), licenciat en filologia romànica i en teologia, és professor de filologia catalana a la Universitat de Girona i rector de les parròquies de Medinyà i Vilafreser. És coautor (amb Josep M. Nadal) de *Història de la Llengua catalana* (vol. I, 1982; vol. II, 1997) i editor de *La política lingüística de l'Església catalana als segles XVI i XVII* (1995). Té publicats diversos estudis sobre la història i la situació actual de la llengua catalana.

Advertiment: El text de Modest Prats va ser presentat públicament per primera vegada com a lliçó inaugural del curs 1997-98 de la Fundació Joan Maragall. L'acte va celebrar-se a Barcelona el 30 de setembre de 1997.

Edició: Marc Dueñas

Primera edició: maig de 1998

Editorial Claret, S.A.
Roger de Llúria, 5 – 08010 Barcelona
Imprès a Edim
Badajoz, 145-147 – 08018 Barcelona
ISBN: 84-8297-283-9
Dipòsit Legal: B.24.936-1998

ÍNDEX

DAVID JOU	
<i>Pròleg</i>	5
MODEST PRATS	
<i>Notes fragmentàries al "Cant espiritual" d'Ausiàs March</i>	9
<i>"Cant espiritual" d'Ausiàs March</i>	23

PRÒLEG

La commemoració, al llarg de 1997, del sisè centenari del naixement d'Ausiàs March (data a revisar, segons semblen indicar troballes recents dels historiadors), féu que la Fundació Joan Maragall decidís dedicar la conferència inaugural del curs 1997-1998 al “Cant espiritual” del nostre gran poeta. El tema resultava especialment pertinent, d'altra banda, si tenim present que un dels poemes més cèlebres de Joan Maragall és, també, un “Cant espiritual”. La Fundació sol·licità a Mn Modest Prats que acceptés l'encàrrec de parlar sobre aquest tema: són públicament reconegudes l'amplitud i profunditat dels seus coneixements sobre la història de la llengua catalana; érem coneixedors, a més, del seu interès pels cants espirituals; sabíem, finalment, que podia fer no tan sols una penetrant anàlisi literària del text, sinó també —i era això el que preteníem— posar-ne en relleu la palpitació intensament humana i la força de l'experiència religiosa. El resultat d'aquesta sol·licitud fou una conferència brillant, càlida, profunda, plena de suggeriments, el text de la qual presentem en aquest *Quadern*, juntament amb el del “Cant espiritual”.

Mn Prats exposa alguns dels problemes teològics latents o explícits en el poema, destaca el caràcter personalíssim amb què aquests problemes són viscuts pel poeta, i fa alguns nous suggeriments extremament seductors, com és ara la influència dels salms penitencials en el “Cant”, influència que, com ell mateix indica, convindria explorar amb més detall i profunditat. El text, doncs, presenta noves aportacions que ajuden a enriquir la visió del “Cant”, al qual recentment han dedicat atenció altres estudiosos com ara Archer, Badia o Zimmerman, en obres indicades en la bibliografia que clou el text. Mn Prats es resistí, al principi, a publicar aquestes notes, que ell voldria ampliar i aprofundir amb el rigor que el caracteritza. A la fi, però, la nostra insistència tenaç ha pogut aconseguir que s'avingui a la publicació, que creiem oportuna tant per la potencialitat dels seus suggeriments literaris com per l'èmfasi en els aspectes actuals del

clam del poeta, un poeta que féu de l'amor el centre de la seva poesia, que en aquest poema es plany precisament de les dificultats d'estimar Déu i que, des d'aquesta dificultat d'encendre's en l'amor que ha estat l'origen d'obres com el *Llibre d'Amich e d'Amat* de Ramon Llull o el *Cántico Espiritual* de Sant Joan de la Creu, és capaç d'escriure un gran poema tot demanant poder viure aquest altíssim amor.

Aquest *Quadern* pretén, així, contribuir a la difusió i l'apreciació del “Cant espiritual” d'Ausiàs March. Es probable que el lector estigui molt més familiaritzat amb el “Cant espiritual” de Maragall que amb el d'Ausiàs March o amb el de Blai Bonet. Es tracta de tres obres ben diverses, totes elles amb gran personalitat. El de Maragall, el més divulgat i traduït, és un poema breu, extasiat per la bellesa d'aquest món, per a la qual demana permanència més enllà de la mort. El de March és un poema llarg, de caire complexament teològic, recorregut per la por a la condemnaió eterna i pel prec del perdó de Déu. El de Bonet és un conjunt de poemes on Déu irromp poderosament, màgicament, d'una forma sovint estranya i inquietant, en la consciència que el poeta té del món i de si mateix. Es tracta de tres obres clàssiques de la nostra literatura, que convindria estudiar, divulgar i meditar. Es probable que el poeta que només conegui el “Cant espiritual” de Maragall, tan popular, tan reeixit en el seu to directe, tan aconseguit en la seva referència immediata a la bellesa sensible del món, el senti com una peça única, singular, difícilment superable i, per tant, no gosi afegir-se a la tradició dels cants espirituals. En canvi, la consciència de diversitat d'aquestes tres obres pot actuar com un estímulo per a la creativitat poètica, tot encoratjant a expressar, des de la nostra actualitat, la interpel·lació a Déu i la interrogació humana que els cants espirituals suposen.

Parlar d'aquestes obres ens podria dur a preguntar-nos pel paper de la poesia —la seva eficàcia, la seva legitimitat, la seva validesa— en la vivència del fet religiós, en la pregària, en l'expressió d'angoixes i d'esperances. Pot ser que, dedicats a justificar o legitimar o raonar la fe en una cultura tecnocientífica, pretesament racional, o abocats a manifestar-la amb actuacions rectes i benivolents, haguem menystingut excessivament les potencialitats de la poesia en l'expressió i la presència de la fe. Es cert que la poesia és sovint una experiència individual, fragmentària, sovint tocada d'heterodòxia, i que hom no hi pot basar pas un discurs religiós plenament consistent i lògicament ben travat. Es cert, també, que la poesia sembla arraconada i desestimada en els mitjans de comunicació. Però la poesia és, també, trasbalsadora, intensa, sintètica, qüestionadora, un eficaç acús de rebut del missatge transcendent, i parla per camins diferents que els del raonament analític i de l'acció pràctica. És difícil, amb la

poesia, argumentar i convèncer, és difícil resoldre cap problema pràctic, però és, en canvi, fàcil compartir aquelles preguntes que poden sacsejar i posar en camí.

Que aquests cants no fossin considerats només com a exercicis literaris, sinó que en alguna ocasió fossin utilitzats per il·lustrar l'angoixa, o el dubte, o l'afany d'estimar i de sentir amb més intensitat, contribuiria a fer-los més vius, més nostres, més eficaços. Així, les homilies semblen sovint tenir lloc en un espai referencialment tancat en les Escriptures: molt poques vegades s'hi troba al·lusió a algun text "profà", com si es tractés de dos mons sense intersecció. Referir-se, en alguna ocasió, a un parell de frases, a un parell de versos dels autors de la nostra —o de qualsevol— literatura, seria una forma més de relacionar fe i cultura, de destacar com el missatge religiós ha estat sentit i viscut, celebrat o problematitzat, de subratllar com la literatura s'ha fet ressò de la bona nova evangèlica o de les inquietuds religioses i espirituals més diverses. Aquestes *Notes fragmentàries al "Cant espiritual" d'Ausiàs March* s'adrecen, en aquest sentit, a allò de més valuós i profund que hi podem trobar, a aquest neguit de qui ha sentit amb plenitud l'afalac dels sentits en l'amor, i que troba una barrera d'eixutesa i d'aspredat quan intenta estimar Déu. Desitgem que aquesta publicació contribueixi al coneixement d'aquest aspecte poc conegut d'Ausiàs March i compartim amb l'autor la "secreta esperança que algun teòleg nostre s'encari amb un text de tanta força i tan ric de referències".

DAVID JOU
Universitat Autònoma de Barcelona

NOTA BIBLIOGRÀFICA

A continuació només s'ofereixen aquelles referències de què l'autor s'ha servit directament:

ARCHER, Robert, *Aproximació a Ausiàs March. Estructura, tradició i metàfora*, Barcelona, 1996.

BADIA, Lola, *Tradició i modernitat als segles XIV i XV. Estudis de cultura literària i lectures d'Ausiàs March*, Montserrat, 1993.

CABRÉ, Lluís, «La desesperació del damnat i el desig de no existir: el poema XXXV d'Ausiàs March», *Textos literaris catalans, Lectures i interpretacions*, vol. I, a cura de Narcís Garolera, Barcelona, 1994, p. 87-100.

FUSTER, Joan, «Vigència d'Ausiàs March», pròleg a Ausiàs MARCH, *Antologia poètica*, Barcelona, 1959. Reeditat a J. FUSTER, *Obra completa*, vol. I, Barcelona, 1968, p. 213-247.

PAGÈS, Amadée, *Auzias March et ses prédécesseurs: essai sur la poésie amoureuse et philosophique en Catalogne aux XIVe et XVe siècles*, París, 1912. N'hi ha versió catalana: Amadeu PAGÈS, *Ausiàs March i els seus predecessors*, València, 1990.

ZIMMERMAN, Marie-Claire, «Ausiàs March i el Cant espiritual: poema i pregària», *Estudis de Llengua i Literatura catalanes*, vol. II, Montserrat, 1981, p. 231-270.

Quan aquest paper ja era a la impremta, m'han fet adonar que Jaume Turró ha indicat amb insistència la relació del poema d'Ausiàs March amb els salms penitencials. Vegeu Romeu LLULL, *Obra completa*, a cura de Jaume Turró, Barcelona, Barcino, 1996.

NOTES FRAGMENTÀRIES AL “CANT ESPIRITUAL” D’AUSIÀS MARCH*

El més notable estudiós de l’obra d’Ausiàs March, Amadeu Pagès, va escriure unes planes esplèndides en què, basant-se en l’inventari dels béns del poeta, refà la casa de València, «en la parròquia de sent Tomàs», on va viure els darrers anys de la seva vida i on va morir. La disposició dels mobles, els llibres, les armes, les persones que vivien a la casa, tot és evocat amb precisió. Des de fa quatre mesos, el poeta està malalt i sent la imminència de la mort. Ha redactat el testament. A última hora hi afegirà un codicil on, entre altres coses, disposava «un nombre considerable de misses pel repòs espiritual de les dues dones legítimes». En una tauleta, «molt prop del llit» hi ha *dos llibres en paper, de forma de fulls, desquernats, ab cobles*, probablement el manuscrit de les seves poesies, «com si les hagués volgut tenir a l’abast de la mà fins i tot de nit.»

Amadeu Pagès ens presenta March angoixat per la seva salvació, torturat per la por de l’infern:

Qui porà dir la dolor que turmenta
lo pecador, quan a la mort s’acosta? (112, 251-252)

* Aquest és el text que vaig llegir a la lliçó inaugural del curs 1997-1998 de la Fundació Joan Maragall, el dia 30 de setembre de 1997. M’he resistit a publicar-lo perquè es tracta d’una conferència, i es governa, per tant, per les regles pròpies del gènere que no s’avenen fàcilment amb les que exigeix un text que ha de ser objecte d’una lectura privada. He cedit a la insistència dels bons companys, Antoni Matabosch, Pere Lluís i David Jou, tot i que no veig gens clar que pugui interessar gaire un conjunt de coses ben sabudes de tothom. Algunes que poden ser una aportació més personal a la lectura del poema CV d’Ausiàs March són dites amb tanta imprecisió encara, que segurament faran la impressió d’una proposta a penes embastada. Venço, doncs, els meus escrúpols, refiat de l’amable comprensió dels possibles lectors a qui, des d’ara, presento les meves excuses. Les citacions del poema són fetes sobre l’edició de Joan FERRATÉ, *Les poemes d’Ausiàs March*, Barcelona, Edicions dels Quaderns Crema, 1979, amb lleugeres variants.

I acaba l'evocació del poeta, vell i malalt, amb aquestes paraules: «Ausiàs no tardà a dir un adéu, ben definitiu aquella vegada, a les febleses del món, i es va adormir en la pau del Senyor, murmurant potser com poc abans:

Mare de Déu, e advocada mia,
fes ab ton fill que piadós me sia! (112, 421-422).

Era el dia tres de març de 1459. I ara a nosaltres ens toca de preguntar-nos: qui era en realitat aquell home? Què pot justificar que parlem d'ell al cap de sis-cents anys del seu naixement? (Ara sembla que falten encara tres anys per arribar al sis-cents aniversari). La biografia té una importància relativa, però hi podem fer alguna referència que ens ajudarà a entendre millor aspectes de la poesia que aquest vespre ens interessa de repassar.

Els seus avantpassats protagonitzen, en un centenar d'anys, un procés d'ascensió social característic: des de la burgesia barcelonina, amb lligams molt estrets amb la monarquia en afers econòmics i diplomàtics, fins a la noblesa que els incorpora al Braç militar.

De fet, trobem un Pere March que rep, en el repartiment de béns, després de la conquesta, una casa i unes peces de terra a Gandia. És un «ciudadà poc brillant, un escriptor digne de la confiança reial, però que no va fer cap acció meritòria ni perillosa». El seu fill ja s'enfila en la Cancelleria reial i consolida la situació econòmica i social de la família que compta entre les notables de la burgesia de Barcelona, en les primeres dècades del segle XIV. Compra al rei el castell d'Eramprunyà, signe extern d'una fortuna considerable. El seu hereu fou Jaume March en qui es coronarà el procés d'ascensió social, quan el rei l'arma cavaller, fent-lo entrar així en el clos de la noblesa catalana. Els seus dos fills, Jaume i Pere, «eren ja grans i restaren convertits en membres d'una família de l'estament militar i després seran, al seu torn, armats cavallers. El gran Ausiàs March, fill d'en Pere, per contra, ja naixerà en un llinatge de cavallers».

Diguem encara dues paraules sobre el pare i l'oncle del nostre poeta. A part de les seves actuacions bèl·liques i diplomàtiques al costat de Jaume II i de Pere III, i de la seva presència en el món comercial i econòmic, ens són coneguts per la seva dedicació a les lletres. Jaume March és destinatari de la carta que va fer escriure Joan I on li encarregava l'organització de la festa de la Gaia Sciència —els Jocs Florals—. Era un home de prestigi en el món literari no solament per les poesies que havia escrit sinó pel *Diccionari de rims* que havia aplegat. El seu germà Pere, el pare d'Ausiàs, és també un poeta notable, de qui el Marquès de Santillana va

reconèixer que escrivia *«proverbios de gran moralidad»*. S'esmenta sovint el primer vers d'una poesia seva, on ressona tota una tradició que arrenca de Sèneca i que continuarà en els grans poetes del barroc:

Al punt com naix comença de morir.

Aquest Pere March es va casar, en segones núpcies, amb Lionor Ripoll. D'aquest matrimoni va néixer Ausiàs i més tard una noia sordamuda, Peirona, de qui el poeta va haver de tenir cura. La documentació d'arxiu que parla d'Ausiàs ens el presenta com un cavaller gelós de la seva categoria social. Acompanya el rei Alfons el Magnànim en la primera aventura italiana i intervé "valerosament" en les batalles de Còrsega i Sardenya. Més tard s'incorpora a l'estol reial que combaté els pirates en aigües de Sicília i del nord d'Àfrica. Però, molt jove encara —tenia vint-i-set anys—, abandona la vida cortesana i militar i «es reclou per sempre més a la seva terra, habitant primer Gandia i després València». Les relacions amb el monarca, que el nomena *falconer major de la casa del senyor rei*, continuen, però, segons els documents d'arxiu, viu com un senyor feudal de l'època: litigis i plets amb veïns i institucions, freqüents conflictes amb moros, vassalls seus, defenses aferrissades del que considera drets de la seva senyoria. L'any 1437 es casa amb Isabel Martorell —germana de Joanot Martorell, l'autor del *Tirant lo Blanc*—, que aportà pobles i terres al patrimoni. Isabel va morir, al cap de dos anys, sense descendència. Es torna a casar, amb Joana Escorna amb qui anirà a viure a València. Des de la ciutat, vigila contínuament les seves possessions que augmenten encara quan mor, també sense descendència, la segona muller. Continuen els plets i litigis: fins i tot serà empresonat.

El testament ens fa saber que, ultra els béns i el patrimoni, deixa quatre fills il·legítims —almenys un altre, ja era mort—: Joan, Joana, Pere i Felip. Aquest darrer, nat d'una esclava dita Marta, era menor encara quan va morir el seu pare.

Aquest breu excursus tòpic no ens diu pas gaire res. Podria ser, amb lleugers retocs, el perfil biogràfic de tants cavallers valencians i catalans del segle xv. No hi ha cap element particular que pugui justificar la nostra atenció i el nostre estudi al cap de sis-cents anys. Però aquell cavaller de Gandia, preocupat obsessivament per l'administració dels seus béns, gelós dels seus privilegis, enderiat amb la cacera i els falcons, amb una vida amorosa relativament intensa, fou un insigne poeta que trenca amb molts aspectes de la tradició que encarnaven el pare i l'oncle, i fa sentir una veu que té la força i la virtualitat dels grans clàssics.

Ja a les darreries del segle XIV, la poesia es converteix en un element important de la vida social burgesa. L'alta consideració que les lletres mereixen a la societat del temps dóna prestigi i reconeixement públic als que es dediquen al seu cultiu. Vet aquí un tema molt interessant: la literatura com a element eficaç d'ascensió social. Hi ha un text ben revelador en aquest sentit. En la carta, redactada per Bernat Metge, que Joan I fa arribar al Consistori barceloní per mans de Jaume March, per tal que organitzi els Jocs Florals, es diu:

Pròmens: entre altres bones ordinacions que'n cascuna ciutat deuen ésser, sí és una cosa, ço és, que sia donada ocasió qu'ls hòmens de cascuna edat, specialment aquells que viuen de lurs rendes e patrimoni, no stiguen ociosos, los quals en res no poden ésser tan inclinats a lunyar-se d'ociositat com en conseguir coses profitoses e plaents. Com, donchs, aquestes dues coses ab res no puxen tan fàcilment aconseguir com ab alguna sciència, deu ésser donat loch que molts hagen ocasió de treballar en aquella, e majorment quan sens gran mesió e treball se pot aconseguir, axí com és la Gaya Sciència, la qual poden covinentment saber hòmens il·lustrats e en aquella adelitar-se e moltes vegades aconseguir-ne profit, car és fundada en retòrica per la qual, mesclada ab saviesa, car en altra manera fort poch val, se haja seguit gran honor e profit a moltes universitats e persones singulars en lo món, segons qu'ls llibres istorials testifiquen e experiència, cascun jorn, mostra.

Els ciutadans de Barcelona —«notaris, juriconsults, curials»— s'apunten a aquesta escola poètica que els proporciona *gran honor e profit*. Els vells models trobadorescos es convertiren en pura mecànica retòrica, sense la més petita fibra poètica. Ausiàs, que ja és lluny d'aquesta burgesia barcelonina tan ben representada en el seu oncle Jaume, que ha assumit amb naturalitat la condició de cavaller, trencarà amb aquesta tradició, tal com diu en un vers molt repetit:

Leixant a part l'estil dels trobadors.

El seu allunyament de la cort, de ben jove, quan es retira a Gandia, propicia sens dubte el trencament amb aquella forma de poesia que dominava la fi del trescents i bona part del quatrecents.

Què hi ha de nou en la poesia d'Ausiàs March? On cal anar a cercar el moll de la seva opció literària, radicalment nova? Jordi Rubió ho va dir així: Ausiàs March «és el primer dels poetes de la nostra península que concentra la seva inspiració en el món interior». En tots els seus versos, en efecte, hi batega un *jo* que vol donar la impressió d'una sinceritat ra-

biosa. Vol evitar, de totes totes, que hi hagi res en la seva poesia que soni a ficció retòrica falsa:

No pens algú que m'allarg en paraules
e que mos fets ab los dits enferesca,
ans prec a Déu que de present peresca,
si mon parlar ateny en res a faules. (73, 1-4)

Per expressar la radical opció lírica ausiasmarquiana, en oposició a la dels seguidors de la tradició trobadoresca, s'han fet servir expressions com ara «la veritat dels sentiments», «verisme», «sinceritat», etc. Ens semblen ben justes, però no hem de considerar les afirmacions de March, reivindicant la veritat real i mai no fingida dels seus versos, «com si fossin declaracions de sinceritat biogràfica, sinó com a artificis retòrics que han de crear l'efecte de sinceritat literària». Té una importància molt relativa saber si, de debò, el poeta experimenta les vivències que ens vol comunicar. El que importa és que les protestes de sinceritat siguin creïbles, ens emocionin profundament. I això és el que aconseguix la literatura, la gran literatura.

Permeteu-me un breu parèntesi. Amb això que acabo de dir s'ha de relacionar l'opció lingüística de March. Per a la seva poesia no podia servir aquella llengua artificiosa i «aprovençalada» en què escrivien les seves ficcions poètiques molts dels contemporanis. La veu d'un *jo* que s'erigeix en testimoni i autoritat de la veritat que els poemes proclamen no es pot expressar en una llengua falsa. Això explica que Ausiàs trenqui totalment amb la tradició lingüística de la nostra poesia medieval i escrigui en el català real —potser dur i eixut— que ell —i els seus lectors— parlava.

Tothom sap que Ausiàs és «el poeta de l'amor sobretot. Per a ell l'amor era, al mateix temps, idea, conducta i passió i la seva poesia es fa vehicle successivament de cavil·lacions teorètiques, d'anàlisis introspectives, de confidències tremoloses». Però, al costat de centenars de versos on les tensions entre la *folla Amor* i la *fina Amor*, entre la carn amb les seves exigències i l'aspiració a una donació total, pura i freda com una flama, són dites amb una força que ens corprèn, hi ha altres poemes on dominen altres passions. D'aquests, n'hi ha sobretot un —el que porta el número 105— que ha estat considerat «un dels moments més esplèndids de la poesia ausiasmarquiana», «una de les seves obres més punyents i personals». Em refereixo, és clar, al «Cant espiritual».

La Fundació Joan Maragall, en el sisè centenari del naixement de March m'ha encomanat que us parli d'aquest poema, en aquest acte inaugural del curs. Si fos un home assenyat m'hauria d'haver negat a la demanda d'uns bons amics. Però el fet de relacionar els autors de dos magnífics cants es-

pirituals —peces fonamentals de la nostra literatura— em va semblar tan atractiu que no vaig saber dir que no. I ara em trobo en una situació ben compromesa: presentar un dels poemes més difícils a un públic prou heterogeni que deu tenir un coneixement ben divers del text d'Ausiàs, i haver-ne de donar un tast que, ben segur, serà insuficient per a tots. Per això, davant la impossibilitat d'oferir-vos un estudi complet, m'he decidit a redactar unes notes fragmentàries i fragmentades, amb la secreta esperança de desvetllar l'interès de la lectura i de l'estudi d'uns versos que, en molts punts, són encara un enigma. Diria més: amb la secreta esperança que algun teòleg nostre s'encari amb un text de tanta força i tan ric de referències.

I

El poema 105 en la numeració canònica de l'obra de March, en la primera edició, de 1539, porta el títol de *Cantiga Spiritual*. En unes còpies manuscrites, de 1542, es titula *Orations* i *Oració a Déu*. En l'edició de Valladolid, de 1555, hi consta *Canto spiritual*. La forma *Cant spiritual* apareix en l'edició barcelonina de 1560 i, d'aleshores ençà, es coneix amb aquests termes.

El "Cant espiritual" presenta una sèrie de problemes textuals que ara no tocarem pas, però que algú hauria d'investir decididament. La transmissió del poema és prou complexa i ofereix raons per dubtar de l'autenticitat del text complet, de 224 versos, tal com el llegim en les edicions actuals.

La forma mateixa del poema complica extraordinàriament la labor de la crítica textual. De fet, no ens presenta una estructura ordenada, construïda amb ordre, sinó «una forma oberta», amb una fluència de «mondleg dramàtic» que es repeteix, es contradiu, torna i retorna, en una simulació actual i viva, d'un estat mental que es viu intensament en el mateix moment d'escriure. March no narra una experiència pretèrita que ens vol explicar. Ell ens vol fer entrar en el joc, tens i dramàtic, d'una experiència turmentada i terrible que el commou en l'acutalitat i que és viscuda en la seva mateixa formulació.

II

Els estudiosos han fet notar la força i l'originalitat d'aquest poema en què un *jo* s'enfronta, s'encara, prega a un *Tu*, silenciós i mut. Si mirem la tradi-

ció immediata a March, descobrim que la poesia religiosa medieval té una simple finalitat didàctica: «explica la fe, no una fe personal, sinó *la fe* general». El poeta, fins i tot quan parla en primera persona, no és res més que «un instrument o intèrpret de la comunitat». L'única excepció seria la de Ramon Llull i algun altre cas escadusser. Però fins en aquests exemples som lluny de l'originalitat del poema marquià. En el "Cant espiritual", sol, sense referències al món dels creients, a la comunitat, el poeta diu *jo* a un *Tu* a qui interpel·la directament al llarg dels 224 versos. A un *Tu* que no respon mai, que no interromp l'adolorit monòleg. El Dr. Torras i Bages va indicar el llibre de Job com una referència imprescindible. Jo mateix, més endavant, faré recurs als Salms, recurs que sospito extraordinàriament fecund.

Però ara em voldria fer una pregunta que no he trobat en cap dels diversos textos que han estudiat el poema: qui és aquest *Tu* a qui suplica angoixadament el *jo* del "Cant espiritual"? La resposta és unànime i sembla fàcil: Déu. De fet, en la seva invocació, March ho diu d'una forma inequívoca: *Ajuda'm, Déu*, repetit quatre vegades; *plàcia't, Déu*; *Oh Déu, mercè; perdona'm, Déu* o també: *Prech-te, Senyor; fes-ho, Senyor; Oh Senyor Déu*, etc.

Amb tot, voldria fer notar una certa ambigüitat que s'hauria d'estudiar més i aclarir. Déu apareix certament com a Creador —*Tu creïst mé*—, com a fi i terme de tot —*Tu ést la fi on totes fins termen*—, però el Tu és clarament Jesucrist:

Fes que ta sang mon cor dur amollesca (v. 13)

Mas jo em record que meritist lo Lladre (v. 29)

Jo crec a Tu com volguist dir de Judes
que el fóra bo no fos nat al món home. (vv. 199-200)

Però ni això queda ben clar, sobretot, quan parla del Messies en referència indirecta. (v.128)

III

Hi ha diverses lectures possibles d'un text tan complex i tan ric. Amb totes les reserves del cas, voldria oferir unes pistes que em semblen coherents i aclaridores. Considero relativament inútil voler marcar unes parts i una estructura fixa quan he parlat de la fluència d'un monòleg, d'una mena de curs de la consciència que es fa viva en la mateixa escriptura.

Per desbrossar una mica el camí, em referiré d'entrada a qüestions que surten en el poema i que formen com l'entrellat teològic del pensament ausiasmarquià. No m'entretindré pas a estudiar-les. Per fer-ho bé caldria confrontar el text del poema amb la Summa de Sant Tomàs, amb altres textos de l'escolàstica i en exemples diversos de predicació medieval. Ara em contentaré amb alguns esments, per poder així deixar neta el que considero la veu més estremida i profunda d'aquest *jo* que clama a través dels versos.

1. Primer de tot, la necessitat de la gràcia. Llegim l'encapçalament magnífic del poema:

Puix que, sens Tu, algú a Tu no abasta,
dóna'm la mà o pels cabells me lleva:
si no estenc la mia vers la tua,
quasi forçat a Tu mateix me tira! (1-4)

Impressionant! Aquest primer vers, amb l'aliteració de la *u*, fosca i dura, ens evoca tot seguit la sentència de Jesús que, en el llatí de la Vulgata, sona així: *Sine Me, nihil potestis facere* (Jo, 15,5). Aquest vers —i els altres tres— ens donen una perspectiva topogràfica del poema: el *jo*, enfonsat en la «massa damnata», crida auxili a Déu, que és a dalt, perquè el tregui de l'abim.

No he sabut veure que ningú hagi esmentat, a propòsit d'aquest començament del “Cant espiritual”, el salm 143, un dels set salms penitencials que Ausiàs coneixia prou bé. De fet, en l'inventari dels seus béns, hi ha *hun libre de paper, cubertes de fust, ab aluda groga, en pla. Són Exposicions dels Salms*. Amadeu Pagès indica que es devia tractar de la versió catalana del *Commentarium in septem salmos penitentiales* del Papa Innocenci III que el dominic Joan Romeu havia traduït al català, justament a petició de Berenguer March, mestre de Montesa.

Doncs bé, en el salm 143, que porta per títol *Viri penitentis in angustiis preces*, es llegeixen coses com aquestes:

Persecutus est inimicus animam meam,
humiliavit in terra vitam meam.
Collocavit me in obscuris, sicut mortuos seculi.
Et anxiatu est super me spiritus meus;
in me turbatum est cor meum.
Expandi manus mea ad Te.
Ad Te levavi animam meam.

Com s'assembla la veu d'aquest *virī penitentis* a la de March! Des d'un abisme —*de profundis*—, des del país de les tenebres —*collocavit me in obscuris*—, clama a Déu, rendit i consternat: —*expandi manus meas ad Te*— «stenguí les mies mans a Tu», tradueix Joan Romeu.

Més endavant diu el salmista: *Eripe me de inimicis, Domine. Eriperetē* un sentit fort: arrancar, arrabassar amb violència —*o pels cabells me lleva*—. Amb aquestes indicacions ja queda clar com seria interessant d'encarar el «Cant espiritual» amb els salms on descobriríem un gran model de poesia d'un *jo* confrontat amb un *Tu* en uns termes que no trobàvem en els precedents més immediats de March. Vet aquí un treball que, potser quan seré més vell, trobaré temps per envestir.

Aquests versos inicials em fan pensar també en les paraules de Jesús: *Nemo potest venire ad Me nisi fuerit datum a Patre meo* (Jo, 6,65) o, sobretot, *Nemo potest venire ad Me nisi Pater traxerit eum* (Jo, 6,44). *Nemo* —algú— i, especialment la violència del *traxerit* (que vol dir «arrossegar», «forçar a anar», «treure estirant», «estirar»), ressona a *pels cabells me lleva, quasi forçat a Tu mateix me tira*.

2. En relació amb el tema de la necessitat de la gràcia tan repetit —*Ajuda'm, Déu, que sens Tu no em puc moure* (v. 49)—, sorgeix el de la salvació per la gràcia i no pas per cap obra o mèrit nostre:

Mas jo em record que meritist lo Lladre:
tant quant hom veu, no hi bastaven ses obres. (vv.29-30)

Veig ton voler qui sens mèrits gracia:
dónes e tols, de grat, lo do sens mèrits. (vv. 62-63)

La vinculació d'aquest tema amb la predestinació és directa:

Tu m'has donat disposició recta
e jo he fet del regle falç molt corba.
Dreçar-la vull, mas he mester ta ajuda.
Ajuda'm, Déu, car ma força és flaca!
Desig saber què de mi predestines:
a Tu és present i a mi causa venible. (vv. 147-152)

Presciència i predestinació són dues qüestions —o una— que han centrat tants i tants debats teològics al llarg de la història.

Deixeu-me insistir ara en un punt a què em referiré més endavant: Ausiàs March és un poeta rigorosament ortodox des del punt de vista de la doctrina catòlica. Ell mateix ens dirà que no té problemes en aquest

sentit. És capaç de formular amb precisió la doctrina i l'explicació teològica, canònica al seu temps:

a Tu és present i a mi causa venible.

Però hi ha un moment de rebel·lió i protesta:

Tu creïst mé perquè l'ànima salve
e pot-se fer de mi saps lo contrari.
Si és així, ¿per què, doncs, me creares,
puix fou en Tu lo saber infal·lible? (vv. 193-196)

3. Hi ha una altre punt en què s'entreté March: el fi, el terme de les accions humanes. És en aquests passatges on el "Cant espiritual" es fa més discursiu i menys intens. Ell que en els *Cants morals* havia repassat qüestions diverses de la mà d'Aristòtil, s'abandona, durant uns quants versos, a la digressió teòrica sobre la relació de moltes de les nostres accions amb aquelles que *termenen en Déu*.

Encara ens podríem referir a molts altres temes que formen l'entrellat doctrinal, el refections teològic del "Cant espiritual". Però ara no tenim temps de repassar-los. Un cop he esmentat aquests i, d'alguna manera, els he isolat, ja estic en condicions de retrobar el que per a mi és el nucli fonamental del poema, de descobrir la veu que parla en aquells versos. Si no entrem aquí, per més recerques de fonts i de referències que fem, ens haurem quedat sense sentir, amb tota la seva força colpidora, la veu d'aquell *jo* que parla en el "Cant espiritual".

IV

Aquesta proposta de lectura, com totes les que es fan de la gran poesia, és reduccionista i empobridora. Aquesta —i d'altres— només val si ens dóna elements que ens permeten de tornar després a la lectura directa del poema amb una major capacitat de viure'l.

Per a mi, el *jo* que parla en el "Cant espiritual" és un *jo* amb un profund i angoixat sentit de culpabilitat davant del *Tu*. Enfonsat pel pes de les culpes —*Llevar mi vull e prou no m'hi esforce:/ ço fa lo pes de mes terribles colpes* (9-10); *Tant són en mi envellits los mals hàbits / que la virtut al gustar m'és amarga* (51-52)—, el poeta es dirigeix a Déu.

Per copsar bé el dramatisme del monòleg, hem d'advertir l'interès que té de fer-nos notar que no li tremola la fe. Els seus pecats cal anar-los a buscar en les falles de la voluntat:

Tan clarament en l'entendre no peque
com lo voler he carregat de culpa (17-18)

Ab tot que só mal cristià per obra (33)

I en el punt alt del poema, afirmarà: *Catòlic só.* (185)

La consciència d'aquesta culpa, de la manca de voluntat eficaç per sortir-ne, el fa adonar que s'encamina inexorablement cap a la condemna-ció:

Jo sent paor d'infern, al qual faç via:
girar-la vull e no hi disponc mos passos. (27-28)

En dolor visc faent vida perversa
e tem dellà la mort per tostemps llonga.
Doncs, mal deçà, e dellà mal sens terme! (75-77)

Aquesta por de l'infern fa que la seva relació amb el *Tu* es basi només en el temor:

Jo tem a Tu més que no et só amable
e davant Tu confés la culpa aquesta. (57-58)

Com pens d'infern que temps no s'hi esmenta
lla és mostrat tot quant sentiments temen. (67-68)

Aquí som al cor mateix del drama. Ausiàs —el *jo* del poema— se sent vexat, humiliat perquè només la por domina la seva relació amb Déu. Ell voldria —i aquest és el gran clam— viure en l'Amor. Però, en un eixarraïment dolorós, confessa que no fa, que no pot fer l'experiència de l'Amor:

e, puix que sé que lo món no em profita,
dóna'm esforç que del tot l'abandone
e lo delit que el bon hom de tu gusta,
fes-me'n sentir una poca centilla,
perquè ma carn, qui m'està molt rebel·le,
haja afalac que del tot no em contraste. (43-48)

Mentre que els sentits proporcionen un goig —*un delit*— viu i directe, l'experiència de Déu és eixuta, no proporciona cap afalac, més enca-

ra: *la virtut m'és amarga*. Amb tot —i aquest és per a mi el punt dolç de tot el poema—, ell vol viure l'amor a Déu. No l'ha tastat mai, però sap, per simple raonament, *que el major bé sus tots és delitable* (160).

D'aquí ve la més forta invocació i la clau del poema:

Puix te conec, esforça'm que jo t'ame:
vença l'amor a la por que jo et porte. (135-136)

No et prech que em dons sanitat de persona
ne béns alguns de natura i fortuna,
mas solament que a Tu, Déu, sols ame,
car jo só cert que el major bé s'hi cause. (153-156)

Quan serà el jorn que la mort no tema?
E serà quan de ta amor jo m'inflame. (161-162)

Per què et suplic que dins lo cor Tu m'entres
puix ést entrat en pus abominable. (183-184)

Però no n'hi ha prou de suplicar i de decidir intel·lectualment. Ell vol estimar, *mas l'hàbit me contrasta* (179). Que n'és de difícil d'obrir-se a l'Amor! Hi ha una estrofa preciosa. Poques vegades s'ha dit tan cruament la situació de tants creients:

Catòlic só, mas la fe no m'escalfa
que la fredor lenta dels senys apague,
car jo lleix ço que mos sentiments senten
e paradís crec per fe e raó jutge. (185-188)

I així no hi ha manera de viure l'Amor. I el poeta comença a preparar-nos el camí del reconeixement del seu fracàs en l'intent de passar de la por a l'amor:

Major dolor d'infern los hòmens senten
que los delits de paraís no jutgen:
lo mal sentit és d'aquell altre exemple
e paraís sens lo sentit se jutja. (205-208)

Fent un petit salt, anem a la darrera estrofa. Joan Fuster ha escrit: «El "Cant espiritual" acaba amb uns versos que semblen una banalitat de devocionari:

Oh, quan serà que regaré les galtes
d'aigua de plor ab llàgrimes dolces!

Contrició és la font d'on emanen:
aquesta és la clau que el cel tancat ens obre.
D'atrició parteixen les amargues,
perquè en temor més que en amor se funden.
Mas, tals quals són, d'aquestes me abunda
puix són camí e via per les altres. (217-224)

i que, aïllats, fan la impressió de ser una manera com qualsevol altra de passar el rosari.

Potser sí que, aïllats, poden fer aquest efecte. Però en el context del poema són esplèndids. La desolació s'imposa. Ausiàs March, l'arrogant poeta de l'amor, acaba confessant la seva incapacitat per obrir-se a l'Amor. Acaba reconeixent el seu fracàs i accepta l'humil camí del temor amb l'esperança d'arribar a l'Amor.

Potser hauria de repetir moltes vegades encara: *Vença l'amor a la por que jo el porte.*

V

S'han acabat les notes fragmentàries que m'havia proposat de presentar. Però ara voldria tornar al començament: es pot justificar que avui hàgim escoltat Ausiàs March, més enllà de la pura arqueologia? Ens pot dir res veritablement vàlid avui, quan commemorem el sis-cents aniversari del seu naixement?

Deixeu-me respondre fent una petita volta. El Dr. Carles Cardó, en un text publicat, sorprenentment, l'any 1955, deia: «Ausiàs aconsegueix sovint elevar-se a les regions de l'alta lírica, amb tanta felicitat i genuïna inspiració que, si no fos perquè la seva llengua va perdre la categoria de llengua d'estat, seria conegut i celebrat per tot el món. Un Ausiàs francès seria una de les columnes de la literatura universal.»

L'observació em sembla justa. Però això no ens hauria d'eximir de la responsabilitat que ens pertoca per no haver sabut fer arribar arreu la nostra gran literatura. Hi ha una gran literatura en català que ni és coneguda entre nosaltres ni ningú fa gaire res perquè sigui coneguda a fora, malbaratant així la possibilitat de fer-la fecunda i universal. Tot just ara algú ha començat a reivindicar la importància de la literatura en el debat sobre la normalització lingüística. Seria hora que en aquest debat s'hi incorporés també la nostra gran literatura medieval.

Ausiàs és una referència de pes, per exemple, en l'esplèndida literatura espanyola dels segles XVI i XVII. Sabeu, posem per cas, de qui són aquests versos:

Pues sin Ti cualquier que prueba
a Ti llegar, es en vano,
dame tu divina mano
o por los cabellos me lleva.
Y si temiendo tu ira
no extiendo la mía a la tuya,
Tú, forzado, antes que huya,
para Ti mismo me tira.

Són una mostra de la versió del “Cant espiritual” que va fer Don Francisco de Quevedo.

Esteu segurs que no és ben viu el drama d'Ausiàs March en tants que podrien dir: *Catòlic só, mas la fe no m'escalfa?* No trobaria ressò en molta gent d'avui, creient o no creient, l'aventura espiritual d'aquell que ha descobert que només l'Amor pot donar ple sentit a l'existència i viuangoixadament la impossibilitat d'obrir-se a l'amor? I, més ençà o més enllà de la por de l'infern, ¿no hi ha en molts esperits d'avui la convicció que la vida humana no és una banalitat i que el perill d'un fracàs total i absolut és una possibilitat real? El jo que clama, protesta, es rebel·la, dubta, confia i sofreix en el versos del “Cant espiritual” no és un jo que ens fa sentir el més íntim batec del cor humà, del nostre cor?

I acabo. M'excuso perquè en aquesta conferència no hauré acostar-vos a Ausiàs March amb l'eficàcia que hauria calgut. Ara torno a aquella cambra de la casa del carrer de Cabillers de València, on acaba d'expirar el poeta. Als peus del llit, me'l miro. I amb paraules d'un altre poeta —el que va escriure un altre magnífic “Cant espiritual” i dóna nom a la Fundació que avui ens ha reunit—, li desitjo que s'hagi trobat plenament amb l'Amor i hagi pogut experimentar que la mort és *una major naixença*.

CANT ESPIRITUAL

- Puix que, sens tu, algú a tu no abasta,
dóna'm la mà o pels cabells me lleva:
si no estenc la mia envers la tua,
quasi forçat a tu mateix me tira!
Jo vull anar envers tu a l'encontre:
no sé per què no faç lo que volria,
puix jo son cert haver voluntat franca
8 e no sé què aquest voler m'empatxa.
Llevar mi vull e prou no m'hi esforce:
ço fa lo pes de mes terribles colpes.
Ans que la mort lo procès a mi cloga,
plàcia't, Déu, puix teu vull ser, que ho vulles.
Fes que ta sang mon cor dur amollesca:
de semblant mal guarí ella molts altres.
Ja lo tardar ta ira em denuncia:
16 ta pietat no troba en mi què obre.
Tan clarament en l'entendre no peque
com lo voler he carregat de colpa.
Ajuda'm, Déu! Mas follament te pregue,
car tu no vals sinó al qui s'ajuda
e, tots aquells qui a tu se apleguen,
no els pots fallir e mostren-ho tos braços.
¿Què faré jo, que no meresc m'ajudes,
24 car tant com puc conec que no m'esforce?
Perdona mi, si follament te parle:
de passió parteixen mes paraules.

* Aquesta versió del poema 105 ha estat extreta de Joan Ferraté, *Les poesies d'Ausiàs March*, Barcelona, Edicions dels Quaderns Crema, 1979, p. 288-295. Agraïm a Joan Ferraté la seva amable autorització per reproduir-lo íntegrament (*n. de l'ed.*).

- Jo sent paor d'infern, al qual faç via:
 girar la vull e no hi disponc mos passos.
 Mas jo em record que meritist lo Lladre:
 tant quant hom veu, no hi bastaven ses obres.
 Ton espirit lla on li plau espira:
- 32 com ne per què no sap qui en carn visca.
 Ab tot que só mal crestià per obra,
 ira no et tinc ne de res no t'encolpe.
 Jo son tot cert que per tostemps bé obres
 e fas tant bé donant mort com la vida.
 Tot és equal, quant surt de ta potença,
 d'on tinc per foll qui vers tu es vol irèixer.
 Amor de mal e de bé ignorança
- 40 és la raó que els hòmens no et coneixen.
 A tu deman que lo cor m'enfortesques
 sí que el voler ab ta voluntat lligue
 e, puix que sé que lo món no em profita,
 dóna'm esforç que del tot l'abandone
 e, lo delit que el bon hom de tu gusta,
 fes-me'n sentir una poca centilla,
 perquè ma carn, qui m'està molt rebel·le,
- 48 haja afalac que del tot no em contraste.
 Ajuda'm, Déu, que sens tu no em puc moure,
 perquè el meu cos és més que paralític!
 Tant són en mi envellits los mals hàbits
 que la virtut al gustar m'és amarga.
 Oh Déu, mercè! Revolta'm ma natura,
 que mala és per la mia gran colpa,
 e, si per mort jo puc rembre ma falta,
- 56 esta serà ma dolça penitència.
 Jo tem a tu més que no et só amable
 e davant tu confés la colpa aquesta:
 torbada és la mia esperança
 e dintre mi sent terrible baralla.
 Jo veig a tu just e misericorde,
 veig ton voler, qui sens mèrits gracia:
 dónes e tols, de grat, lo do sens mèrits.
- 64 ¿Qual és tan just, quant més jo, que no tema?
 Si, Job lo just, por de Déu l'opremia,
 ¿què faré jo, que dins les colpes nade?
 Com 'pens, d'infern, que temps no s'hi esmenta,
 lla és mostrat tot quant sentiments temen.

- L'arma, qui és contemplar Déu eleta,
 en contra aquell blasfemant se rebel·la:
 no és en hom de tan gran mal estima.
- 72 Doncs, ¿com està, qui vers tal part camina?
 Prec-te, Senyor, que la vida m'abreuges,
 ans que pejors casos a mi enseguesquen.
 En dolor visc faent vida perversa
 e tem dellà la mort per tostemps llonga.
 Doncs, mal deçà e dellà mal sens terme!
 Pren-me al punt que millor en mi trobes.
 Lo detardar no sé a què em servesca:
- 80 no té repòs lo qui té fer viatge.
 Jo em dolc perquè tant com vull no em puc dolre
 de l'infinit damnatge, lo qual dubte,
 e, tal dolor, no la recull natura
 ne es pot asmar e menys sentir pot l'home.
 E, doncs, açò sembla a mi flaca excusa
 com de mon dan tant com és no m'espante
 si, el cel denant, no li dó basta estima.
- 88 Fretura pas de por e d'esperança!
 Per bé que tu irascible t'amostres,
 ço és defalt de nostra ignorança:
 lo teu voler tostemps guarda clemença,
 ton semblant mal és bé inestimable.
 Perdona'm, Déu, si t'he donada colpa,
 car jo confés ésser aquell culpable:
 ab ull de carn he fets los teus judicis.
- 96 Vulles dar llum a la vista de l'arma!
 Lo meu voler al teu és molt contrari
 e em só enemic pensant-me amic ésser.
 Ajuda'm, Déu, puix me veus en tal pressa!
 Jo em desesper, si los mèrits meus guardes.
 Jo m'enuig molt la vida com allongue
 e dubte molt que aquella fenescia.
 En dolor visc, car mon desig no es ferma
- 104 e ja en mi alterat és l'arbitre.
 Tu est la fi on totes fins termenen
 e no és fi si en tu no termena.
 Tu est lo bé on tot altre es mesura
 e no és bo qui a tu, Déu, no sembla.
 Al qui et complau, tu aquell déu nomenes:
 per tu semblar, major grau d'home el munes.

- D'on és gran dret, del qui plau al diable,
112 prenga lo nom d'aquell ab qui es conforma!
 Alguna fi en aquest món se troba
ne és vera fi, puix que no fa l'hom fèlix:
és lo començ per on altra s'acaba,
segons lo córs que entendre pot un home.
Los filosofos qui aquella posaren
en si mateix són ésser vists discordes:
senyal és cert que en veritat no es funda.
120 Per consegüent, a l'home no contenta.
 Bona per si no fon la llei judaica:
en paradís per ella no s'entrava,
mas tant com fon començ d'aquesta nostra,
de què es pot dir d'aquestes dues una.
Així, la fi de tot en tot humana
no da repòs a l'apetit o terme,
mas tan poc l'hom sens ella no ha l'altra:
128 sent Joan fon senyalant lo Messies.
 No té repòs qui nulla altra fi guarda,
car en res àls lo voler no reposa:
ço sent cascú, e no hi cal subtileza,
que fora tu lo voler no s'atura.
Sí com los rius a la mar tots acorren,
així les fins totes en tu se n'entren.
Puix te conec, esforça'm que jo t'ame:
136 vença l'amor a la por que jo et porte.
 E, si amor tanta com vull no m'entra,
creix-me la por, sí que tement no peque,
car, no pecant, jo perdré aquells hàbits
que són estats per què no t'am la causa.
Muiren aquells qui de tu m'apartaren,
puix m'han mig mort e em tolen que no visca.
Oh, Senyor, Déu, fes que la vida em llargue,
144 puix me apar que envers tu jo m'acoste!
 ¿Qui em mostrarà davant tu fer excusa,
quan hauré dar mon mal ordenat compte?
Tu m'has donat disposició recta
e jo he fet del regle falç molt corba.
Dreçar la vull, mas he mester ta ajuda.
Ajuda'm, Déu, car ma força és flaca!
Desig saber què de mi predestines:
152 a tu és present i a mi causa venible.

No et prec que em dons sanitat de persona
ne béns alguns de natura i fortuna,
mas solament que a tu, Déu, sols ame,
car jo só cert que el major bé s'hi causa.
Per consegüent, delectació alta,
jo no la sent per no disposat sentir-la,
mas, per saber, un home grosser jutja
160 que el major bé sus tots és delitable.

¿Qual serà el jorn que la mort jo no tema?
E serà quan de ta amor jo m'inflame.
E no es pot fer, sens menyspreu de la vida:
e que, per tu, aquella jo menysprea!
Lladoncs seran jus mi totes les coses
que de present me veig sobre los muscles:
lo qui no tem del fort lleó les ungles
168 molt menys tembrà lo fibló de la vespa.

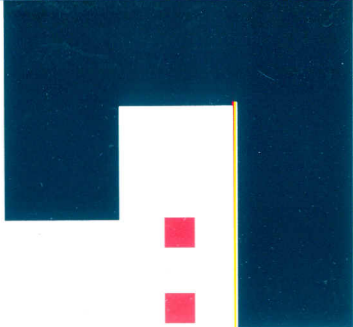
Prec-te, Senyor, que em faces insensible
e que en null temps alguns delits jo senta,
no solament los lleigs qui et vénen contra,
mas tots aquells qui indiferents se troben.
Açò desig perquè sol en tu pense
e pusca haver la via que en tu es dreça.
Fes-ho, Senyor, e, si per temps me'n torne,
176 haja per cert trobar ta aurella sorda!

Tol-me dolor com me veig perdre el segle,
car, mentre em dolc, tant com vull jo no t'ame
e vull-ho fer, mas l'hàbit me contrasta:
en temps passat me carreguí la colpa.
Tant te cost jo com molts qui no et serviren
e tu els has fet no menys que jo et demane,
per què et suplic que dins lo cor tu m'entres,
184 puix est entrat en pus abominable.

Catòlic só, mas la fe no m'escalfa
que la fredor llenta dels senys apague,
car jo lleix ço que mos sentiments senten
e paradís crec per fe i raó jutge.
Aquella part de l'esperit és prompta,
mas, la dels senys, rossegant la m'acoste.
Doncs, tu, Senyor, al foc de fe m'acorre,
192 tant, que la part que em porta fred abraça.

Tu creïst me perquè l'ànima salve
e pot-se fer de mi saps lo contrari.

Si és així, ¿per què, doncs, me creaves,
 puix fon en tu lo saber infal·lible?
 Torna a no res, jo et suplic, lo meu ésser,
 car més me val que tostemps l'escur càrrec!
 Jo crec a tu com volguist dir de Judes
 200 que el fóra bo no fos nat al món home.
 Per mi, segur havent rebut baptisme,
 no fos tornat als braços de la vida,
 mas a la mort hagués retut lo deute,
 e de present jo no viuria en dubte!
 Major dolor d'infern los hòmens senten
 que los delits de paraís no jutgen:
 208 lo mal sentit és d'aquell altre exemple
 e paradís sens lo sentir se jutja.
 Dóna'm esforç que prenga de mi venja:
 jo em trop ofès contra tu ab gran colpa,
 e, si no hi bast, tu de ma carn te farta,
 ab que no em tocs l'esperit, que a tu sembla.
 E, sobretot, ma fe que no vacil·le
 e no tremol la mia esperança:
 216 no em fallirà caritat, elles fermes,
 e de la carn, si et suplic, no me n'oges.
 Oh, quan serà que regaré les galtes
 d'aigua de plor ab les llàgremes dolces!
 Contricció és la font d'on emanen:
 aquesta és clau que el cel tancat nos obre.
 D'atricció parteixen les amargues,
 perquè en temor més que en amor se funden.
 Mas, tals quals són, d'aquestes me abunda,
 224 puix són camí e via per les altres!

FUNDACIÓ JOAN MARAGALL
CRISTIANISME I CULTURA

9 788482 972831

Editorial Claret